

Datum
2026-10-22

KKrVA beteckning
09/2026

Kungl. Krigsvetenskapsakademien

Sida 1 (5)

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare, tfn, e-post

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Andre sekreterare Johan Lindevall

Kungl. Krigsvetenskapsakademiens yttrande över utkast till lagrådsremiss En ny lag om rymdverksamhet (Ju2026/01714)

Kungl Krigsvetenskapsakademien (KKrVA) har inbjudits att yttra sig över rubricerat utkast. Yttrandet har beretts av ledamöter inom akademiens avdelningar II, III, V och VI.

Sammanfattning

Förslaget tillstyrks med följande kommentarer.

- En konkurrenskraftig och säker rymdfart kräver snabbare tillståndsprocesser än vad som föreslås.
- Försvarsmaktens ansvar för militära uppsändningar bör förtydligas.

Allmänt

Rymdområdet förändrats snabbare än regleringen. En ny lag är nödvändig för att ersätta 1982 års kortfattade reglering med tydliga krav på tillstånd, säkerhet, hållbarhet, tillsyn, ansvar och försäkring. Fler kommersiella och offentliga aktörer, småsatelliter, konstellationer, återanvändbara bärare och fallande kostnader skapar tillväxt men också tätare trafik och fler beroenden. Positionering, navigering och tid, satellitkommunikation, jordobservation och väderdata är numera grundläggande för samhällsviktig verksamhet och militär effekt. Systemen är dessutom dual-use och utsatta för cyberangrepp, elektronisk krigföring, underrättelseinhämtning och fysisk bekämpning.

2018 års nationella rymdstrategi förenar forskning, innovation, konkurrenskraft och samhällsnytta med säkerhet och hållbarhet. 2024 års försvars- och säkerhetsstrategi går

Postadress
Teatergatan 3, 1 tr
111 48 Stockholm

Besöksadress
Teatergatan 3, 1 tr
111 48 Stockholm

Bankgiro
5784-8806

Org. nr
262000-1152
Säte
Stockholm

Webbsida
www.kkrva.se
E-post
info@kkrva.se

längre genom att behandla rymden som en strategisk och operativ domän, betona robust tillgång till rymdtjänster samt integrera rymden i totalförsvaret och samarbetet inom Nato och EU. Den nya lagen bör därför bedömas inte bara som en tillståndslag, utan som en del av Sveriges förmåga till handlingsfrihet, kontinuitet och operativ effekt i fred, kris och krig.

Underlaget är omfattande och har förutsättningar att skapa en rymdlag som ger förutsättningar för en konkurrenskraftig och samtidigt säker rymdfart vilken även kan uppfylla Förvarsmyndigheternas behov, både av nationell förmåga och i bilateralt och multilateralt samarbete.

Ett antal frågor behöver tydliggöras, och i vissa fall ändras. Nedan förtecknas dessa. Eftersom de är av genomgående karaktär lämnas kommentarer utan direkt sid- eller kapitelhänvisning till remissdokumentet.

Kommentarer

Förhållandet till EU:s rymdlag

Förslaget innehåller skrivningar som anger att EU:s rymdlag är överordnad den svenska. Så bör naturligtvis vara fallet. Det är dock mycket viktigt att Sveriges unika förutsättningar för rymdfart (uppsändning av satelliter från Esrange) tillvaratas. Vad vi erfar riskerar EU:s rymdlag att begränsa utnyttjandet av luftrum och territorium för ändamålet utifrån förhållanden som råder i andra delar av Europa där befolkningstäthet, utnyttjande av luftrum med mera är betydligt mer intensivt än i norra Sverige.

Vid Esrange i Norrbotten är förhållandena utmärkta för säker rymdfart. Ett stort och glest befolkat område som redan i dag har restriktioner för annat utnyttjande än rennärning och rymdverksamhet, ungefär 1% av Sveriges yta. Området är även ett restriktionsområde för flygtrafik, där avlysning implementeras regelbundet sedan 60 år.

Dessa unika förutsättningar är viktiga för Europa att bibehålla och kunna utnyttja eftersom Europas brist på förmåga till uppsändning av satelliter i dag utgör ett problem som avsevärt påverkar förutsättningarna för EU att skapa en oberoende rymdförmåga i stort. Detta måste beaktas i en ny rymdlag. Sverige behöver även säkerställa att de unika förutsättningarna tillvaratas när EU:s rymdlag utformas.

Tillståndprocessen

Ett huvudfokus i förslaget till ny rymdlag är att definiera tillståndprocessen för uppsändning av rymdfarkoster från Sverige (Esrange). Processen är väl beskriven. Angivna krav på tillstånd, liksom delegering av ansvar och uppgifter är tydliga.

Två svagheter behöver rättas till:

- a) **Tidsförhållanden för tillståndsgivning:** I förslaget anges att ansökan för tillstånd ska vara myndigheten tillhanda ett år innan uppsändning. Detta är alldeles för lång tid och skulle allvarligt skada möjligheterna till en konkurrenskraftig europeisk förmåga, men även äventyra den svenska satsningen på att erbjuda densamma på en öppen marknad.

Behovet av kapacitet för uppsändning har ökat explosionsartat de senaste två åren och är i dag mycket stort. Behovet förväntas kvarstå under överskådlig tid. Marknaden för satelliter, och därmed uppsändningar, utvecklas även mot en allt större och snabbare rörlighet. Det är nödvändigt att den nya rymdlagen ger utrymme för att möta denna utveckling. Resonemanget bakom kan förstås, där bäraketer som används första gången från basen behöver testas och verifieras, men när förmågan väl är provad och fungerar torde tillståndsprövningen kunna gå betydligt snabbare förutsatt att tillräckliga resurser tilldelats myndigheten för ändamålet.

En snabbare tillståndsprövning bedöms kräva ökade resurser vid inblandade myndigheter, vilket måste säkerställas för en konkurrenskraftig verksamhet med korta innovationscykler och tidskritiska säkerhetsbehov. Det synes dock onödigt att i lagtext ange tidsförhållanden för tillstånd. Sådana kommer att behöva ändras över tid med hänsyn till många faktorer. Differentierade servicenivåer, tidig dialog och ett uttryckligt skyndsamhetskrav för verksamheten genom författning behövs för Sveriges säkerhet och totalförsvarets operativa förmåga.

Det föreslås därför att de tidsförhållanden som anges i förslaget tas bort och att sakmyndigheten (Rymdstyrelsen) ges författningsstöd uppgift att säkerställa en snabb och effektiv tillståndsprövning så att marknadens krav tillgodoses och resurssätts för detta.

- b) **Försvarsmaktens uppsändningar och ”Rapid Respons”:** Försvarsmakten har under regeringen givits ett eget ansvar. Detta är bra, men hur det ska utformas behöver förtydligas.

Tillstånd för uppsändning är en del i ett sådant ansvar. Det är inte helt tydligt om Försvarsmakten tar över tillståndsansvaret för militära uppsändningar. Ansvaret har ett ultimatum syfte, att garantera säkerheten för tredje man, förutom att säkerställa trafiksäkerheten i rymden. För detta krävs kontroller och översyn som kräver särskild kompetens. Sådan kan och behöver byggas i de myndigheter

som har att hantera tillståndsgivning eller de kontroller som krävs för motsvarande processer.

Europa (och Sverige) har – eller kommer att ha - behov av försvarsrelaterad förmåga till uppsändning med mycket kort varsel ("Rapid Respons") för att bidra till europeiskt oberoende och som en förmåga inom NATO. Även om inte behovet är uttalat i dag så behöver lagstiftningen ta höjd för detta.

Förmågan till Rapid Respons kan behöva användas då Försvarsmakten och allierade har behov av den, både innan och under en konflikt. Detta behöver förberedas noga, med allt från bärraketer i beredskap till nyttolaster (satelliter) för olika ändamål. Då är det även lämpligt att förbereda de parametrar som ingår i tillståndsprövning under normala omständigheter för att garantera att funktionalitet och säkerhet blir tillfyllest. Sådan förberedelse kan ske genom samverkan mellan Försvarsmakten och tillståndgivande myndighet (Rymdstyrelsen).

Det får dock inte uppstå ett kontrollvakuum. Undantag bör alltid förenas med ett beslut om alternativ säkerhets-, lämplighets- och efterlevnadskontroll, anpassad för säkerhetsskyddsklassificerad verksamhet.

*Försvarsmaktens ansvar för militära uppsändningar bör förtydligas.
Rymdstyrelsen bör därvid ha en stödjande uppgift vad avser förberedelser, vilka snabbt ska kunna implementeras vid behov.*

Byråkratiska bekymmer

Utvecklingen av internationell rymdverksamhet går mycket snabbt. Samhällsviktiga funktioner som tidigare varit kostnadseffektiva och säkra att ha på jorden flyttar nu i snabb takt ut i rymden. Den tekniska utvecklingen, med digitaliseringen som bas, är en del som gör detta möjligt, allt lägre kostnader med återanvändningsbara stora raketer för uppskjutning är en annan. Detta har, tillsammans med den snabbt växande totala marknaden för satelliter, bidragit till att behoven av dedikerade punkt till punkt uppsändningar också ökat. Dessa genomförs av mindre aktörer och behöver hög kostnadseffekt för att bli relevanta.

En ökad konkurrens har skapat lägre kostnader och allt högre tempo. Europa ligger långt efter USA i denna utveckling, men har segment som är världsledande och en ambition att skapa oberoende. Kina kommer också starkt, men såväl USA som Europa strävar efter att bibehålla det försteg som i dag finns.

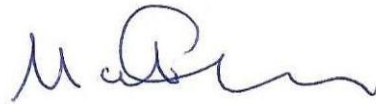
Sammantaget måste Europa skapa kapacitet på marknadsmässigt konkurrenskraftig grund. Detta innebär att de byråkratiska bördorna och avgifterna måste hållas på en så låg nivå som möjligt. Föreliggande förslag till ny rymdlag ger möjligheter till en effektiv process, men det föreligger en uppenbar risk att processerna blir betungande och långsamma, särskilt i kombination med den europeiska rymdlag som ännu inte sett dagens ljus. Detta behöver Sverige ha som utgångspunkt, både i den slutliga utformningen av en ny rymdlag och i arbetet med att utforma EU:s rymdlag, liksom i styrningen av myndigheternas arbete med tillämpningsföreskrifter och resurssättning av deras verksamhet.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av akademiens presidium den 12 oktober 2026.

Jonas Haggren
Akademiens styresman

Mats Ström
Ständig sekreterare